

POLITIHØGSKOLEN

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
20/48086-11

Vår referanse:
20/01934-2

Dato:
28.09.2020

HØRINGSSVAR - KUNNSKAPS- OG KOMPETANSESTRATEGI FOR POLITI- OG LENSMANNSETATEN 2021-2025

Viser til høringsbrev av 30.7.2020 og vedlagte utkast til Kunnskaps- og kompetansestrategi for politi- og lensmannsetaten 2021-2025, versjon 0.91.

Før vi kommenterer strategiens innhold i detalj, vil vi komme med noen overordnede kommentarer.

Overordnede kommentarer

Strategidokumentet tar for seg og peker på et vesentlig punkt som får full støtte; «Politiet må være et lærende politi og de ansatte må være forberedt på, villige til og motivert for en tilværelse med livslang læring». PHS støtter fokuset på ledernes rolle i å skape en kultur for kunnskaps- og kompetanseutvikling, men vi savner et avsnitt om forutsetningene for å bruke forskningsbasert kunnskap i praksis. For å få dette til må det tilrettelegges gjennom at ansatte har tilgang til aktuelle kunnskapsressurser og legge til rette for at ansatte kan finne, lese og vurdere relevante forskningsbaserte bidrag.

Politihøgskolen (PHS) vil trekke frem tre punkt som anses som vesentlige for oss som høyskole:

For det første er det *uklart hvilken status strategien skal ha*. I oversendelsesbrevet fra POD vises det til at strategien er utformet på oppdrag fra regjeringen, og at den er forankret i Meld. St. 29 (2019–2020). Videre forklares det at strategien inngår som delstrategi under politiets virksomhetsstrategi (2021-2025), og at den skal «peke retning og stimulere til kunnskaps- og kompetanseutvikling» med sikte på å bedre kvaliteten på politiarbeidet og øke/bevare befolkningens tillit til politiet. I selve strategidokumentet står det imidlertid at strategien også skal ha en styrende funksjon: «Kunnskaps- og kompetansestrategien har som formål å styrke, systematisere og være styrende for arbeidet med å innhente, produsere, formidle og anvende den kunnskap politiet trenger...» (s.7). PHS vil påpeke at det går en tydelig grense for hva en strategi fra Politidirektoratet kan pålegge PHS. Dette prinsippet om faglig autonomi er hjemlet i Universitets- og høyskoleloven og kan ikke overprøves.

For det andre er *skillet mellom politiske og faglige føringer* i strategien vanskelig å identifisere. I strategien vises det gjennomgående til politiske føringer som grunnlag for både virkelighetsbeskrivelser og prioriteringer, men politiske føringer er som kjent ikke bestandige. Det er vanskelig å se hvordan strategien tar høyde for at de politiske føringene kan endre seg ved et eventuelt regjeringsskifte i løpet av strategiperioden.

For det tredje savner vi henvisning til forskning. En strategi som har til hensikt å gjøre politiets arbeid mer kunnskapsbasert baserer i stor grad sin argumentasjon på referanser til politiske og byråkratiske dokumenter. På denne måten risikerer man å reprodusere «sannheter» og argumenter som ikke har forskningsmessig belegg, og at slike brukes som et kunnskaps- eller beslutningsgrunnlag.

Kommentarer til innholdet

Vi vil i det følgende kommentere utvalgte deler av strategiens innhold, med henvisning til aktuelle avsnitt og sidetall.

Politiets oppgaver og et utfordringsbilde (s. 4-5)

PHS stiller spørsmål ved hvorfor det ikke henvises til Politilovens §2 i redegjørelsen for politiets oppgaver? Istedenfor å vise til Politirolle-meldingen (2004-2005) bør man vise til loven og eventuelt bruke boken Politirett av Auglænd m.fl. som kilde til forklaring av politiets funksjoner. I en kunnskaps- og kompetansestrategi er det lite heldig at politianalyseutvalgets begrep om «kjerneoppgaver» benyttes ukritisk, all den tid begrepet er omdiskutert både politisk og faglig. I den videre beskrivelsen av utfordringsbildet som politiet står overfor, savnes det også henvisninger til forskning. Videre savner vi refleksjon over ikke-kriminelle utviklingsfaktorer (som for eksempel økt økonomisk ulikhet, politisk polarisering, migrasjon og klimaendringer) som utfordrer politiet i dets arbeid for å oppfylle samfunnsoppdraget (som i henhold til politilovens §1 er å ivareta borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig). Et aktuelt eksempel er den utfordringen politiet står overfor når det gjelder å ivareta ytringsfriheten til demonstranter i det offentlige rom. En kunnskaps- og kompetansestrategi for politiet bør ikke utelukke de utfordringer politiet står overfor når det gjelder å ivareta orden, beskytte demokrati og menneskerettigheter, og legge til rette for allmenn velferd.

Innledning (s. 5-6)

På side 6 står det at «Politiet har et samfunnsoppdrag (jf. politilovens §§ 1 og 2)». Politiets samfunnsoppdrag er formulert i politilovens §1: «Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig», mens §2 definerer politiets oppgaver. Det er uheldig at samfunnsoppdraget og oppgavene blandes sammen, da førstnevnte handler om det overordnede målet for alt politiet gjør, mens det andre handler om hva politiet skal gjøre. Vi anbefaler at det tydeliggjøres hva samfunnsoppdraget består i, og at strategien generelt ivaretar samfunnsoppdragets fulle bredde.

Kunnskap (s. 12-13)

PHS støtter behovet for forskningsbasert kunnskap og at strategien trekker fram ulike kunnskapstyper. Vi har et par innspill til begrepsbruken.

Kunnskapsbasert politiarbeid defineres med henvisning til NOU 2009:12. I denne utredningen er det et viktig poeng at erfaringsbasert kunnskap er en kontinuerlig læringsprosess der mange elementer er knyttet sammen i en læringssirkel som inneholder fire faser som ikke er strengt atskilte, men likevel angir en bestemt tidsrekkefølge (Lindøe 2003:22 ff). For at erfaringskunnskap skal bli erfaringslæring, må den kobles sammen med teoretisk kunnskap, både om hendelser det skal trekkes lærdom fra og teoretisk kunnskap om hvordan mennesker lærer og endrer handlemåter (NOU 2009:12 s 184). Skal erfaringslæring bli et effektivt virkemiddel for politiorganisasjonene som et hele, må organisasjonen både som helhet og i

de enkelte avsnitt systematisk samle erfaring og teoretisk kunnskap som organisasjonen trekker lærdom av. Dette betegnes som systemisk kunnskapsbasert erfaringslæring.

PHS stiller spørsmål ved om begrepet kunnskapsbasert politiarbeid brukes i henhold til Finstadutvalgets intensjon. Et eksempel på dette er setningen «politiet skal basere utviklingen av sine arbeidsmetoder på den best tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen». Her åpner formuleringen for flere betraktninger, og vi vil nevne to: For det første: Systemisk kunnskapsbasert erfaringslæring må baseres på å koble systematisk erfaringsinnhentning sammen med forskning av best mulig kvalitet, ikke den forskningen som er best (i betydningen lettest?) tilgjengelig. For det andre vil vi peke på at kunnskap ikke er entydig, og at dette reiser spørsmålet om hvordan politiet skal forholde seg i valg av kunnskap? Her savner vi påpekninger om hvor viktig det er at politiet aktivt søker etter å utfordre egne oppfatninger, søke etter alternative perspektiver med videre.

Kunnskapsaktiviteter (s. 14-15)

PHS støtter vektleggingen av at økt bruk av FoU-midler som et viktig tiltak for å bedre kunnskapsgrunnlaget i politiet. Videre pekes det på et «behov for en mer systematisk tilnærming til slik bruk». PHS ser det som gledelig at strategien trekker dette frem som en økt prioritering da det fortsatt er behov for forskning om politiet og polisiær virksomhet

Kompetanse (s. 15-19)

Det opplyses om at de til enhver tid gjeldende rammeplaner for Politihøgskolens utdanninger skal «speile kompetansebehovet i politiet», og at master- og etter- og videreutdanningene skal gjennomgås «for å sikre at disse utdanningene i størst mulig grad er systematisert og målrettet mot politiets behov, både på individ- og systemnivå». Politihøgskolens utdanninger er akkrediterte høgskoleutdanninger som skal oppfylle en rekke akkrediteringskrav. Slike krav, hjemlet i lov om universiteter og høgskoler og regulert i NOKUTs forskrifter, kan komme i konflikt med det som i strategien defineres som «politiets behov». Det er Politihøgskolens styre som fastsetter studieplaner for masterutdanningene og etter- og videreutdanningene, samt programplanen for bachelorutdanningen. Slik må det være for å ivareta PHS sine forpliktelser som akkreditert høgskole.

Forebygging (s. 22-24)

Forebygging er et «elastisk begrep» (Gundhus 2014), og det kan i så måte være hensiktsmessig med en definisjon som er mer spesifikk enn å «reducere risiko og sårbarhet for kriminalitet og uønskede hendelser samt redusere konsekvenser og risiko for gjentakelse». Forskningsfeltet viser at det finnes minst fire hovedstrategier for politiets forebyggende arbeid; rettshåndhevelse og avskrekking, situasjonell forebygging, lokalorientert forebygging og sosialforebygging.

PHS mener strategien er for lite ambisiøs og konkret, og den imøtekommer ikke behovet innen forebygging. F.eks. nevnes det ikke at det finnes få standardiserte prosesser, metoder og verktøy for forebygging i politiet, og hvilke muligheter som ligger innen den teknologiske utviklingen er ikke trukket frem. Vi har behov for kunnskap om bruken av teknologi (som kunstig intelligens) i det forebyggende arbeidet, og vi trenger mer kunnskap om de juridiske gråsonene. Strategien sier også lite om ambisjonsnivået innen kunnskap, som burde vært koblet sterkere mot kapittel 2.2. kunnskap.

Forebyggende politiarbeid er et felt det har blitt forsket relativt mye på. Det vises til oppdaterte kunnskapsoversikter på feltet (se for eksempel Runhovde & Eriksen 2018).

Etterretning (s. 24)

Forholdet mellom etterretning og forebyggende er for svakt behandlet. Det burde også være en bedre kobling til kapitlet om kunnskap.

Vi savner teknologiaspektet og har noen av de sammen kunnskapsbehovene innen etterretning som i forebygging: muligheter og utfordringer med bruken av teknologi (som kunstig intelligens), og juridiske gråsoner.

Det er også et behov for å tydeliggjøre generalistens rolle i etterretning.

Grenseforvaltning (s. 25-26)

I beskrivelsen av satsningsområdet grenseforvaltning er kriminalitetsfokuset i tråd med politianalyseutvalgets snevre begrep om politiets kjerneoppgaver. PHS anbefaler at tilnærmingen til satsningsområdet utvides slik at politiets ansvar for å fremme og befeste menneskers rettssikkerhet, trygghet og alminnelig velferd blir ivaretatt.

Digitalt politiarbeid (s. 27-28)

Når det gjelder strategiens fokus på digitalt politiarbeid vil PHS trekke frem følgende. Det vises til en allmenn oppfatning om at politiet må flytte seg «fra gata til data», (slik det fremkommer i regjeringens bestilling). Man vet lite om konsekvensene av en slik forflytning. Det er også behov for forskning og kunnskap om hvordan politiet kan behandle det digitale og fysiske rom på en mer integrert måte enn i dag.

De tre elementene innen digitalt politiarbeid som beskrives i rapporten er å utnytte digitale (elektroniske) spor, bekjempe IKT-relatert kriminalitet og utføre politiarbeid på nett.

Evnen til å utnytte digitale spor er avhengig av en viss teknologiforståelse som gir grunnlag for å forstå hva digitale spor er, hvor de avsettes, hvordan de kan sikres, hvilken kunnskap som kan hentes ut av disse, hvilken informasjonsverdi de har og hvordan denne informasjonen kan brukes til å fylle ut et større informasjonsbilde. Denne kompetansen må graderes fra generalist til spesialist. Enhver polititjenestemann må ha grunnleggende kompetanse på dette området og kompetansen må øke i tråd med grad av spesialisering (fagkontakt, lokal DPA, sentral DPA, NC3).

Når det gjelder selve begrepet *digitalt politiarbeid*, legges det i strategien til grunn at bruk av politiets digitale løsninger er en del av digitalt politiarbeid. Det er imidlertid ikke i tråd med begrepsforståelsen blant fagpersonalet innen digitalt politiarbeid ved Politihøgskolen eller i politidistriktene. Bruk av den programvare politiet tilbyr gjennom sin arbeidsplattform, omfattes ikke av begrepet digitalt politiarbeid.

Politiarbeid på nett kan ha ulikt meningsinnhold og er ikke nærmere beskrevet i rapporten, men det henvises til rapporten «Politiet i det digitale samfunn» fra 2012. Slik rapporten beskriver fagområdet må man anta at det å skaffe informasjon og bevis fra digitale kilder, særlig internett, inngår i begrepet politiarbeid på nett, og det er i samsvar med beskrivelsen i nevnte rapport.

I strategien påpekes det at en grunnopplæring i digitalt politiarbeid skal bidra til en «...forståelse av det digitale kriminalitetsbildet». PHS er av den oppfatning at det må bygges solide basisferdigheter i å avdekke/finne, sikre, prosessere og analysere digitale bevis fra ulike kilder, også på generalistnivå. Hvis tanken er at teksten skal beskrive hva som bør ligge i grunnopplæring i digitalt politiarbeid, bør det heller stå: «Ansatte vil ha behov for kompetanse til å avdekke og nyttiggjøre seg digitale spor i alle former for kriminalitetsbekjempelse».

Grunnopplæringen i digitalt politiarbeid er etter Politihøgskolens syn ivaretatt gjennom ved bachelorutdanningens programplan. Bachelorstudentene som går ut av Politihøgskolen har kunnskap om alle sider av digitalt politiarbeid og kompetanse til å anvende denne kunnskapen innenfor flere fagområder. De har kompetanse til å utnytte digitale spor i bekjempelse av alle typer kriminalitet der dette er en faktor, de har kompetanse til å etterforske kriminalitet som skjer over internett og til å sikre informasjon fra internett til bruk i både etterretning og etterforskning. Dette mener Politihøgskolen gir den basiskompetanse generalisten trenger i dag og i den nærmeste fremtid.

Politihøgskolen er imidlertid mer bekymret for kompetansen til ansatte som har sin grunnutdanning fra noen år tilbake. Det er behov for en betydelig satsning på å heve kompetansen innen digitalt politiarbeid for disse. Kompetansebehovet vil avhenge av arbeidsfelt, og det bør etableres en skalerbar modell der tjenestepersoner kan bygge ulik kompetanse. En dynamisk modell for kompetanseheving vil også gjøre det mulig å bygge ny kompetanse som passer med en eventuell ny stilling.

Innen spesialistmiljøene vil det være behov for annen og høyere kompetanse enn det Politihøgskolen tilbyr, og denne vil kunne hentes fra andre utdanninger, som for eksempel ingeniørutdanningene.

PHS vil peke på at det vil være behov for kompetanse innenfor maskinlæring og kunstig intelligens for å etablere metoder og verktøy som kan effektivisere arbeidet med prosessering og analyse av digitale spor. En økt utfordring er sannsynligvis ikke mengden informasjon, men kapasiteten til å bearbeide og analysere informasjonen for å kunne gjøre nytte av informasjonen som bevis eller som informasjon i etterretning.

PHS vil understreke at kompetanseheving innen digitalt politiarbeid neppe vil lykkes uten en kompetanseheving hos ledelsen. Lederne på høyere nivå må forstå mulighetsrommet, og gjennom det viktigheten av å satse på dette, og ledere på lavere nivå må forstå at digitalt politiarbeid kan både erstatte og utfylle annet politiarbeid.

Fagledelse (s. 30-31)

PHS mener definisjonen av faglig ledelse i strategien er for snever. Det fremstår som en form for arbeids- eller oppgaveledelse der verken ledelse av mennesker/medarbeidere eller organisasjon/virksomhet er med. Fagledelse kan, slik det er fremstilt i strategien, oppfattes som førstelinjeledelse med først og fremst et faglig internt perspektiv.

Forebygging er i svært liten grad standardisert og det eksisterer ikke et fagforvaltningsapparat. Det er derfor et behov for fagledelse innen forebygging. PHS ønsker at dette fremheves i strategien.

I arbeidet med strategien bør det også sees hen til plattform for ledelse i staten siden politiet er en del av offentlig sektor som omfattes av kravene til offentlige ledere.

Samhandling (s. 33-36)

PHS, som den viktigste utdanningsinstitusjonen for politiet, burde løftes fram som en sentral partner ikke bare for å bidra til kompetanseheving (gjennom utdanninger og kurs), men også for å bidra med kunnskapsutvikling (gjennom forskning) og kunnskapsstøtte og kunnskapsformidling (bl.a. gjennom etatsbibliotek-funksjonen).

Avslutningsvis vil vi understreke at PHS støtter arbeidet med strategien, og vi forventer og ønsker et tett samarbeid både i det videre arbeidet og når den skal omsettes i praksis.

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor

Bodil Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Anne Kristine Aure
Birgitte Ellefsen
Robert Furuhaug
Rune Glomseth
Vanja Lundgren Sørli
Philip Tolloczko
Hege Underdal
Geir Aas